

Forum Beneficiale, Sive Quæstiones & Responsa Canonica

Materiam De Beneficiis Universam Ex Beneficialistarum tam antiquorum, quàm recentiorum placitis complectentia. Opus methodo novâ, & clarâ in tres digestum Partes ... accuratè, ac copiosè instructæ

De Provisione Et Obtentione Beneficiorvm

Leuren, Peter

Coloniæ Agrippinæ, 1704

94. An patronus possit beneficii leges alterare, vel novas inducere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74485](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74485)

PARAGRAPHVS VI.

Quid possit, vel non possit patronus.

Quæstio 94. An patronus possit beneficii leges alterare, vel novas inducere?

1. Respondeo primò: Notando ex Card. de Luca in *summa juris patr. num. 128.* leges & conditiones istiusmodi triplex præjudicium respicere; unum Ecclesiæ, cujus onus vel servitutum ampliant; alterum Ordinarii, alteriusve superioris, cujus potestatem restringunt; tertium patronorum, seu aliàs ad utrumque juspatronatûs, activum nempe & passivum vocatorum,

2. Notando item ex eodem *num. 129.* de quo dictum sub initium primæ partis, leges in limine foundationis de consensu Ordinarii adjectas, etiam, ubi juri contrariæ sunt, servandas esse, v. g. dum statuitur, quòd præsentatio fieri possit ultra terminum juris: quòd sufficiat minor ætas, quàm præscripta per Tridentinum, vel etiam in casu derogationis juspatronatûs, seu cujuscunque provisionis aliàs, quàm ad præsentationem factæ, redditus vel emolumenta aliis usibus applicentur: his notatis,

3. Resp. ad quæstionem primò in genere: non conceditur fundatori post factam perfectè erectionem & foundationem beneficii; multòque minùs successori, adjicere novas leges alterativas, novæque onera. Et quidem de patrono, hæredè & successore Corrad. *pr. benef. l. 2. c. 12. n. 56.* citans Felin. in *c. significavit. de test. Immo. in c. cum dilectus. num. 21.* Garc. *p. 11. c. 5. num. 222.* quia agitur de mutanda voluntate defuncti circa Deo dicata; quod soli Papæ est permissum. De successore & fundatore ipso Card. de Luca. *de jurep. d. 15. num. 2.* citans decif. Rotæ in *Tranensi juris. 10. Martii 1627.* item *d. 18. num. 4.* citans Ciardin. *controv. 69. n. 4.* Rot. *decif. 593. p. 5. Recent.* Ita etiam nec spernere potest leges à fundatore positas successor, ita ut, si dum fundator juspatronatûs, v. g. hanc qualitatem passivam adjunxit, ut præsententur certæ personæ de certo genere, vel certam qualitatem habentes, præsentet alium, præsentatio omnino sit invalida, speretque patrono institui possit alius habens dictam qualitatem tanquam præsentatus ab ipso fundatore talem legem adjiciente. Card. de Luca *cit. d. 18. num. 3.* citans Lamb. *l. 2. p. 1. q. 8. a. 4. n. 11.* Vivian. *p. 2. lib. 2. cap. 9.* Buratt. *decif. 559. &c.* Hinc jam

4. Respondeo secundò: non posse fundatorem, multòque minùs successorem præter leges adjectas in limine foundationis adjicere alias, concernentes præjudicium illud Ecclesiæ, vel Ordinarii; solum enim conceditur in limine foundationis, accedente Ordinarii, vel alterius legitimi successoris consensu statuere, seu adjicere leges, quamvis juri contrarias; non autem ex intervallo, seu postmodum, quando Episcopus vel prælatus, uti alienare, ita & novas servitutes, vel juris quasi præjudicium pati non potest, nisi fortè id, quod ex intervallo agitur, non fiat per modum novæ legis vel conditionis, sed per viam declarationis ambiguarum foundationis: nam etiam in actibus obligatoriis & irrefractabilibus admittitur declaratio do-

natōris, vel alterius contrahentis, modò primus actus ita sit ambiguus, ut rectè cadat terminus declarationis seu interpretationis, ac etiam declaratio sit verisimilis, vel aliàs admiculata, ne aliàs indirectè sequatur, quod directè est prohibitum. Card. de Luca. in *sum. juris. cit. num. 129.* Hinc v. g. dum juspatronatûs taxativè restrictum esset ad certam familiam seu genus, non potest fundator ejusve successor deinceps statuere, ut deficiente tali familiâ, seu genere, competeret quoque aliis; cum sic prorogaretur patronalis qualitas & servitus Ecclesiæ, quæ aliàs deficiente tali familiâ evaderet libera. C. de Luca. *h. t. d. 18. n. 4.* Hinc constitui non potest, ut præsentari possint alii, præteritis iis, quibus jus irrevocabile quæsitum est, dum ii illud non metiuntur ex sola munificentia & liberalitate fundatoris, ita ut irrevocabilitas resisteret à solo vigore legis reddentis perfectas & irrevocabiles donationes, sed proveniret potiùs à contractu quodam correspectivo concessionis factæ ab Episcopo & Capitulo, v. g. dum is & illud consensisset, Capellam jam exstructam pro fundando in ea beneficio, vel situ pro construenda Ecclesiâ eâ lege, ut patroni alium non præsentent, quàm presbyterum de gremio dicti Capituli vel Ecclesiæ; jam enim dicta lex non tangeret alicujus commodum vel interesse privatum, sed interesse ipsius Ecclesiæ pro majori cultu, ob cujus finem Episcopus & Capitulum fecerunt talem concessionem; adeòque si jam lex illa alteraretur & præsentaretur alius non de gremio Ecclesiæ, cederet id ipsum in præjudicium Ecclesiæ. C. de Luca. *loc. cit. d. 17. num. 4.* Sic beneficiato remitti non possunt onera aliàs in fundatione imposita, statuendo, v. g. ut opus non sit, præsentatum & institutum residere, vel fieri sacerdotem; cum id cadat in præjudicium cultûs divini & Ecclesiæ. Posse tamen dicta onera minui, v. g. numerum missarum reduci, residentiam remitti &c. ab Episcopo cum consensu patroni (vel etiam eo irrationabiliter invito sine ejus consensu) in casu necessitatis, v. g. si redditus non sint sufficientes ad tale onus præstandum, eò quòd cessantibus redditibus, cesset ordinatio testatoris, docet Pirh. *ad h. t. num. 132.* citans Abb. in *c. nos quidem de testum. n. 6.* Azor. *p. 2. l. 6. c. 24. q. 6.* Garc. *p. 7. c. 1. n. 224.* & Laym. Idem est de reductione anniversariorum, nisi quòd hæc reductio fieri debeat in synodo dioceseo juxta Decretum Trid. *sess. 25. c. 4.* quod tamen Decretum ait Pirh. teste Garcia *l. cit. n. 36.* in pluribus Episcopatibus non esse usum receptum. Probabile quoque esse, tradit Pirh. *h. t. n. 131.* quòd quamvis solus Papa ex plenitudine potestatis suæ facere possit in totum & perpetuam mutationem in beneficio patronato ex causa rationabili, etiam contra primi fundatoris voluntatem; possit tamen etiam Episcopus cum consensu patroni seu hæredis fundatoris, utpote qui ipsum fundatorem repræsentat, ex causa justa, ob quam à conditione beneficii in fundatione requisita recedendum videatur, per epikiam interpretari, & interdum etiam per una alterâve vice dispensare, & sic interpretando aut dispensando, mutationem aliquam quò ad unam alterâve conditionem, v. g. ut præsentari possit non sacerdos, contra quod requiritur in fundatione facere, non obstante Trid. *sess. 25. c. 5.* itatiente, ut dum qualitates certæ aut onera in erectione beneficiorum ex fundatione requiruntur, eis in collatione, seu quacunque alia dispositione-

positione dictorum beneficiorum non derogetur (ubi S. Congr. Conc. declaravit, non licere Episcopis, etiam accedente consensu patroni iisdem derogare. vide Gallemart, num. 3.) eò quòd exigua aut nulla derogatio censetur fieri, si Episcopus pro una vice in conditione beneficii dispenset ob justam causam, propter quam fundator, si adhuc viveret, facile id etià concessurus esset: citat pro hoc Abb. in c. cum accessissent. de constitut. n. 5. Navar. l. 3. conf. 6. n. 4. de Cleric. non resident. Laym. Theol. mor. l. 4. tr. 2. c. 13. n. 17. Verùm contrarium etiam in hoc probabilius sentire videtur cum aliis Garcias. p. 7. c. 1. num. 107.

5. Respondeo tertio: neque etiam, præscindendo ab istiusmodi Ecclesiæ præiudicio, à fundatore ex intervallo, multòque minùs à successore illius, alterari possunt leges foundationis in præiudicium vocatorum tam ad juspatronatùs activum, quàm passivum Card. de Luca. de jure patron. d. 16. n. 2. & 3. citans Decium l. 4. decis. 280. Tondut. qq. beneficiarium. p. 1. c. 91. num. 1. decis. Rotæ. 37. num. 1. p. 3. recent. Hinc adjici non potest qualitas illa passiva restringens libertatem patronorum, ut hi teneantur præsentare ex certo genere, vel habentem certam qualitatem, dum id in limine foundationis requisitum non fuit. Card. de Luc. loc. cit. d. 18. n. 4. ex Vivian. p. 1. l. 2. c. 8. n. 6.

6. Veruntamen hanc responsionem sic limitat idem Card. loc. cit. num. 4. ut ea procedat, dum agitur de juspatronatus gentilitio, aut aliàs ita constituto, ut successor, qui talem alterationem impugnet, veniat jure suo directè ac independentè ab eo, qui talem legem alterativam adjecit; secùs enim est, dum agitur de jurep. hæreditario, ubi successores suum jus metiuntur ab eo, qui talem legem alterativam adjecit; tum namque talis successor fundatoris quòd ad hæredes & successores suos ab eo causam habentes censendus est jure primi fundatoris; quia si poterat in præiudicium suorum hæredum de ipso juspatronatùs in genere disponere illud Ecclesiæ remittendo, vel aliis donando, multò magis potuit illud hæredibus relinquere in aliqua parte à suo primævo statu alteratum, juxta regulam communem; quòd impugnari non potest iudicium illius, qui dedit minus, dum in ejus libertate erat nihil dare. Citat pro hac sua limitatione & distinctione præter Lamb. Gratian, plures Rotæ decis. atque ita v. g. subsistere legem illam, quæ fundator ipse ex intervallo, seu postmodum, vel successor fundatoris securis hæredibus, seu patronis necessitatem imponit præferendi (dum de eo nihil expressè dixerat fundator) illos de familia vel sanguine, habentes tamen reliquas qualitates à fundatore requisitas in concursu extraneorum iisdem aliis qualitatibus instructorum; præfertim, cum hæc lex non videatur exorbitans; quin nec alterativa; sed potiùs declarativa ejus, quod est de jure, seu de jure prætendi posset, unde etiam compatibilis est cum prima lege in foundatione expressa; quatenus nimirum non recedendo à dicta lege, quæ v. g. jubebantur præsentari de gremio Ecclesiæ alicujus, fundator postmodum aut ejus successor statuendo, ut si ex gremio essent, qui essent de sanguine, hi aliis præferantur, explicare voluit id, quod de jure prætendi posset, juriq; & æquitati consonum reputatur; scilicet ut ceteris paribus præferantur, qui sunt de sanguine. Insuper, cum supposità habili-

tate nihil Ecclesiæ interfit, beneficium uni vel alteri personæ conferri; quinimò hujusmodi restrictiones Ecclesiæ favorem concernant, ubi videlicet juspatronatus de hæreditario fit gentilitium; cum ita facilè Ecclesiæ sperare possit libertatem, sequendo eam opinionem, quòd cessante eo genere, juspatronatùs exspiret; cum, licet ea sit minùs recepta, dari tamen possit ejus casus ex clausulis & verbis restrictivis; ita Card. de Luc. cit. d. 18. n. 4. & 5. & d. 17. n. 5.

7. Et de hoc patrono, cui juspatronatus competit ex hæreditate (non verò de eo, qui patronatum gentilitium obtinet) videntur ea procedere, quæ tradit Laym. Theolog. moral. lib. 4. c. 13. à num. 14. nimirum, quòd patronus ejusve hæres successor in patronatu, uti renunciare potest juspatronatus in favorem Ecclesiæ, ita etiam minuere, vel tollere eas condiciones, quæ in solum favorem patroni contra vel præter jus commune appositæ sunt à fundatore; non verò eas, quas fundator apposuit ob cultum divinum, vel ob sui memoriam, honorem & commodum familiæ suæ, v. g. non possit, etiam Episcopo consentiente, minuere numerum missarum; sic etiam non possit patronus talis, aut etiam Episcopus (nisi fortè gravissimam causam postulante) auferre fundatoris insignia posita in Ecclesiâ, quam fundavit; Multòque minùs, ut Pirh. h. t. num. 132. patronus successor, si alterius familiæ sit, sua insignia eo loco ponere potest; ne memoria primi fundatoris aboleatur; neque his obstare decis. Rot. in una *Tranensi* decidentis absolutè, leges à fundatore adjectas alterari non posse, ait de Luca d. 15. h. t. n. 9. eò quòd agat de adjectione conditionum dispositioni juris contrariarum, v. g. quod præsentari quoque possit non habens legitimam ætatem; cum, dum hoc ipsum fundator non constituit, etiam adversetur menti illius, utpote quam præsumendum est fuisse juris dispositioni conformem, dum aliud non expressit. In aliis verò similibus Rotæ decisionibus agi de quibusdam legibus respicientibus Ecclesiæ servitium. Neque obtare l. cum à matre. c. de rei vindicatione. & c. vendicantem. ff. de evictione; nimirum quòd hæres teneatur præcisè servare factum Auctoris, seu dispositum ab eo, etiam in juribus propriis, quatenus vires hæreditatis suppetunt, & quoties non concurrat talis nullitas actus, vel talis vehemens resistèntia juris, ut ipsimet etiam Auctori contra tale à se statutum venire licitum esset: siquidem ex eo, quòd hæc regula procedat in materia existente in privato commercio, & in merè profanis, non rectè arguitur, ut vult Maranta junior. p. 3. resp. c. 3. n. 15. procedere quoque illam in re beneficiaria Ecclesiastica, utpote in qua jura resistant, & non patiantur quicquam constitui à fundatoribus, vel patronis sine consensu Ordinarii, quæ juris resistèntia non cadit in istis profanis & privatis commerciis; ac proinde non sequitur; hæres non potest ex se Auctoris statutum impugnare, seu immutare: ergo nec patronus successor, etiam cum dicto consensu legitimi superioris, non potest facere dictam mutationem. Card. de Luc. d. 15. n. 6.

8. De cetero non posse beneficiù perpetuù, etiam de consensu Ordinarii per patronù reddi Manuale; eò quòd immutatio ista sapiat speciem quandam alienationis, & beneficium constitutù in statu perpetuitatis (quæ beneficiis secularibus est connatur-

talitatis)

ralis) videatur acquisivisse jus habendi sponsum perpetuum in amovibilem, cum communiter docet idem Card. *loc. cit. n. 11.* contra Navar. *conf. 9.* vel juxta impressionem Venetam *conf. 11. l. 1. de offic. ordinari.* & Gonz. *ad Reg. 8. gl. 5. n. 62.* quamvis idem Card. de Luca *n. 7.* admittat, dum fundator constituit beneficium manuale seu amovibile, posse patronum successorem id ita limitare, ut quoties contingat, illud possideri per aliquem de familia, is removeri nequeat; eò quòd istiusmodi remotiones dedecus seu aliquod præjudicium quandoque causare soleant: siquidem hæc limitatio non tam alterativa est naturæ beneficii remanentis in terminis manualitatis, quam suppletiva & declarativa verisimiliter voluntatis fundatoris; quæ ille præsumitur voluisse evitare dictum dedecus suorum descendendum vel agnatorum, quod rectè fieri potest per hæredem primum vel executores voluntatis defuncti aliunde fiduciarium, utpote illius voluntatis verisimiliter conscium juxta decisi. *Rota. 216. p. 10. recent.* Denique vide, quæ Laym. *loc. cit. n. 17.* habet, qualiter nimirum incidente aliquo casu ex episcopalia Episcopus cum consensu patroni mutare vel tollere possit, saltem pro unica vice conditiones à fundatore appolitas contra Garc. *p. 7. v. 1. n. 107.* & plures alios.

Questio 95. Quid juris & potestatis habeat patronus circa res temporales ecclesie usurpandas vel curandas.

1. Respondeo primò: Patronus, etiam Ecclesiasticus, non potest redditus Ecclesie vel beneficii sub prætextu juris patronatus propriis usibus applicare, excepto, si moderatam aliquam præstationem cum Episcopi consensu sibi reservasset juxta *c. prater ea. h. t.* Laym. *in c. sicut. de suppl. negl. præl. num. 1.*

2. Sed neque id ipsum potest patronus, advocatus, aliùve jus custodiæ administrationisve habens fructuum beneficii tempore quo illud vacat, nisi illi sint valde modici, & antiqua consuetudo id obtinet, aut tales modici fructus in fundatione sint patrono reservati. Laym. *in c. generali. de elect. in 6. n. 4.* citans Jo. Monachum *ibidem. n. 9.* qui etiam addit non valere, nec posse prævalere consuetudinem, quamvis immemorialem, utpote ecclesie valde damnosam, ut fructus omnes, etiam copiosi, vacantis ecclesie à patrono vel administratore, præsertim laico, absumentur, juxta *c. 1. h. t. in 6.* unde, dum allegatur consuetudo Gallie, secundum quam vacante ecclesia Episcopali vel Archiepiscopali rex vacantis ecclesie proventus liberè administrat & collocat. Jo. And. *in c. c. generali. n. 4.* & Chockier *in reg. 1. cancell. n. 13.* dicendum inquit, hanc consuetudinem non mero facto, sed titulo pontificii privilegii inniti. Porro statuta est pœna excommunicationis iis, qui sub titulo regaliorum (quo nomine veniunt collectæ, seu steuræ, quas Imperator titulo supremi domini imponit, quare omnes terras Imperii ratione feudi antiquissimi sibi subjectas habet, propter quod generalis quodammodo patronus censeri debet Ecclesiarum, quæ in Imperio sunt, ut Castaldus *q. 100.* videlicet ratione fundi, qui ex antiquissima origine ad regem spectabat secundum proprietatem, cum Ecclesie fundarentur; etsi interim jus præsentandi pertineat ad eum qui ecclesiam fundavit vel dotavit) vel custodiæ seu guardia (quo nomine venit jus custodiendi ecclesiam aut monasterium, ejusq; bona conservanda, maxime cum sedes

vacat) vel advocacionis seu defensionis (quo nomine venit jus competens patrono defendendi ecclesiarum jura, curandique, ne earum bona dilapidentur) bona Ecclesiarum aliorumque piorum locorum de novo usurpare præsumant. Laym. *in cit. cap. generali.* Quam tamen excommunicationem ut incurrant, duo requiruntur; nimirum ut regalia, jus custodiæ, vel advocacionis sibi de novo sumant, & ut ob eum titulum bona ista usurpent. Laym. *ibid. n. 1.* quam tamen pœnam non incurrunt, qui ex fundatione vel antiqua, & præscripta consuetudine sub dicto titulo vacantis ecclesie bona administrant, & fructus tunc provenientes accipiunt. Laym. *ibid.* citans Navar. *in man. 6. 27. n. 123.* & Suar. *de cens. d. 23. f. 4. n. 6.*

3. Respondeo secundò: tamen si patronus juxta *c. filii. 16. q. 7.* possit hanc bonæ intentionis habere solertiam, ut, si sacerdotem vel ministrum aliquod ex rebus collatis ecclesie (intellige à se vel majoribus suis; cum respectu collocatorum ab aliis cesset omne ejus interesse. *Lott. l. 6. n. 70.* citans Imol. *in c. mancipia. de rerum perm. n. 4.* & Suar. *de immunit. ecclesie l. 4. c. 14. n. 21.* Quamvis id ipsum restringant ulterius alii, ut Joan. Andr. apud *Lott. num. 27.* ad casum singularem, si patroni sint magni principes ob maximum potestatum comparati regibus) viderint defraudare, aut honestam conventionem compescere, aut Episcopo vel judici corrigenda denunciare; hoc ipsum tamen non est nisi simplex jus providentiæ sine cujusvis alterius juris permixtione. *Lott. l. 1. q. 11. n. 64.* citans Bellam. *in c. laici. eadem causâ & q. Unde*

4. Respondeo tertio: tamen si patronus semper possit se opponere, ne res Ecclesie dissipentur, aut sine causa distrahantur, debeatque in hoc esse præcipua ejus sollicitudo. *Lott. loc. cit. num. 66.* citans Innoc. *in rub. h. t. n. 1.* Anchar. *consil. 122. n. 5.* & Rot. *in una Callag. erectionis capelle 15. Nov. 1624.* ita ut securam distractionem valeat semper patronus urgere illius retractionem; si minus justa sit *Lott. ibid.* citans Roch. *de jure patr. n. 10.* jus tamen nullum habet circa dispositionem ecclesie vel dotis, juxta *c. noverint. 10. q. 1.* Etiam si contingat alienatio; cum inde non laedatur ejus jus patronatus; ut proinde consensus patroni in istiusmodi alienatione rectè quidem adhibeatur ex urbanitate & honestate quadam; non autem ex necessitate. *Lott. loc. cit. n. 64 & 65.* citans Innoc. *in c. 1. ut Eccl. benefic. sine diminur. confer. n. 4.* & Joan. Andr. *ibidem. n. 13.*

5. Respondeo quarto: tamen si patronus Ecclesiasticus, secus est de laico (ut Auct. paulò post citandi) possit videre, & se informare, quomodo expendantur proventus Ecclesie & administrantur. *Lott. n. 67.* citans Roch. *ubi antè & Reb. uff. in tr. de congrua num. 14.* & rationem administrationis temporarium exigere à Rectore, præsertim si is ei suspectus est, & patronus v. g. sit Abbas, monasterium, aut capitulum collegiatum. Laym. *loc. cit. n. 2.* non potest tamen minutatim exigere rationes. *Lott. ibid.* & citati ab eo AA.

6. Respondeo quinto: de ceterò prohibetur, ne patroni, si ve clerici, si ve laici, cujuscumque sint ordinis & dignitatis, beneficiorum, fructuum aut aliarum obventionum perceptioni ex ulla causa vel occasione, non obstantè quacunque consuetudine, se ingerant, & quòd si secus fecerint, excommunicationis & interdictionis pœnis subjiciantur (quæ videtur esse excommunicatio lata sententiæ ut Pirh. *h. t. n. 23.*) & dicto jure patronatus ipso jure privati existant.